

**RAMMER FOR MUNTLLIG EKSAMEN I SAMFUNNSFAGENE
ELEVER 2019**

Gjelder for alle utdanningsprogram	
<u>Fagkoder:</u> GEO1001, SAF1001, REL1001, HIS1002, HIS1003, SAM3001, SAM3003, SAM3017, SAM3018, SAM3019, SAM3021, SAM3037, SAM3039	<u>Fagnavn:</u> Geografi, Samfunnsfag, Religion og etikk, Historie, Historie og filosofi 1 og 2, Sosialkunnskap, Samfunnsgeografi, Sosiologi og sosialantropologi, Politikk og menneskerettigheter, Psykologi 1 og 2
<u>Årstrinn:</u> Vg1, Vg2, Vg3	Melding om trekk: 2 virkedager før eksamen Forberedelsestid: 24 timer Eksamenstid: Inntil 30 minutter
<u>Oppgaveproduksjon:</u> Faglærer/fagseksjon Forberedelsesdel, fagrapport og annen relevant informasjon skal være sensor i hende senest 1 uke før elevene får melding om trekk. Dokumentene sendes fra eksamensansvarlig ved skolen, normalt pr. brevpost. Faglærer og sensor skal være i dialog før eksamen, og sensor skal godkjenne oppgavene.	
<u>Eksamensoppgaven:</u> Forberedelsesdelen består av et overordnet tema som favner bredt og dekker flere hovedområder i læreplanen. Kompetansemålene som temaet dekker, skal være oppgitt. Maks 3 kandidater på samme parti får samme tema. Spesielt for historie: Minst ett metodemål skal være oppgitt, og temaet skal ikke inneholde årstall eller avgrensning til historisk periode. I forberedelsesdelen får kandidatene ikke informasjon om spørsmålene som vil bli stilt i oppfølgingssamtalen og fagsamtalen.	
<u>Forberedelsesdagen:</u> Kandidaten trekker et tema 24 timer før eksamen. Med utgangspunkt i dette temaet skal kandidaten forberede en presentasjon på inntil 10 minutter. Kandidaten kan i sin presentasjon velge å ta utgangspunkt i en problemstilling knyttet til temaet, men andre innfallsvinkler er også mulig. Forberedelsesdagen er en obligatorisk skoledag, og kandidatene har rett til veiledning av en faglærer innenfor ordinær skoletid. Alle hjelpemidler er tillatt.	
<u>Eksamensdagen:</u> <u>Del 1: Forberedt presentasjon (inntil 10 minutter)</u> Det stilles krav til at kandidaten henviser til kilder som er brukt i forbindelse med presentasjonen. <u>Del 2a): Oppfølgingssamtale (ca. 5 minutter)</u> Faglærer og sensor stiller oppfølgingsspørsmål til presentasjonen. <u>Del 2b): Fagsamtale med utgangspunkt i tema (ca. 15 minutter)</u> Fagsamtale om det overordnede temaet for eksaminasjonen som går utover kandidatens presentasjon. Dersom kandidaten ikke får vist bredde i sin kompetanse i faget innenfor gitt tema, kan det også eksamineres i andre deler av læreplanen.	
<u>Hjelpemidler:</u> Alle hjelpemidler er tillatt i forberedelsestiden. På eksamen får kandidaten ha med seg notater/materiale til presentasjonen. Notatene legges bort når oppfølgingssamtalen (del 2a) er avsluttet.	

Vurdering:

Grunnlaget for vurdering er kompetansemålene i læreplanen for faget. I programfag med sentralt gitt skriftlig eksamen benyttes de sentrale kjennetegnene på måloppnåelse også ved muntlig eksamen. Fylkets fagseksjon har utarbeidet felles vurderingskriterier for muntlig eksamen i de øvrige fagene. Vurderingskriteriene/kjennetegnene skal være kjent for kandidatene i god tid før eksamen og deles ut sammen med rammedokumentet 48 timer før eksamen.

Den fysiske presentasjonen/produktet som er laget i forberedelsestiden skal ikke vurderes i seg selv, men den faglige kompetansen kandidaten viser gjennom sin presentasjon på selve eksamensdagen skal vurderes i sammenheng med oppfølgingssamtalen og fagsamtalen, som avdekker kandidatens individuelle kompetanse.

Sensur:

Karakter skal settes etter hver kandidat og formidles til kandidatene fortløpende. Kandidaten har krav på en begrunnelse for karakteren som er basert på vurderingskriteriene i faget.

Vurderingskriterier til muntlig eksamen i samfunnsfagene

Det er kandidatens individuelle kompetanse i forhold til de aktuelle kompetansemålene i læreplanen som skal vurderes. Den muntlige besvarelsen vurderes i sin helhet.

Kandidaten viser/har:

Karakteren 6	<ul style="list-style-type: none"> • Svært god bredde og dybde i fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål • Stor grad av selvstendighet, forståelse og refleksjon • Kan i stor grad vurdere og drøfte sammenhenger • Svært god bruk av fagbegreper • Svært god struktur og formidling
Karakteren 5	<ul style="list-style-type: none"> • Meget god fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål • Kan gjøre greie for, drøfte og vurdere fagstoffet på en presis måte • Ser sammenhenger og viser meget god forståelse • Hensiktsmessig og selvstendig bruk av fagbegreper • Meget god struktur og formidling
Karakteren 4	<ul style="list-style-type: none"> • God fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål • Oversikt over og kan anvende sentrale deler av fagstoffet • Kan se noen sammenhenger og viser god forståelse • God bruk av fagbegreper • God struktur og formidling
Karakteren 3	<ul style="list-style-type: none"> • Noe begrenset fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål • Kan gjengi sentrale deler av fagstoffet og viser nokså god forståelse • Kjenner til og kan anvende noen sentrale fagbegreper • Noen grad av struktur og nokså god formidling
Karakteren 2	<ul style="list-style-type: none"> • Begrenset fagkunnskap innen aktuelle kompetansemål • Kan gi en fragmentarisk framstilling av noe fagstoff • Kjenner til og kan forklare noen sentrale faglige begreper • Lav grad av struktur og uklar formidling
Karakteren 1	<ul style="list-style-type: none"> • Strykkarakter viser svært liten grad av måloppnåelse på alle områder

Kjennetegn på måloppnåelse i Historie og filosofi 2 – SAM3003

Fra Utdanningsdirektoratets eksamensveiledning 2017

Kompetanse	Karakter 2	Karakter 3-4	Karakter 5-6
<p>Historisk og filosofisk kunnskap</p> <p>Elevens kompetanse til å</p> <ul style="list-style-type: none"> • vise sentral fagkunnskap (praktisk, historisk og teoretisk) • bruke faglige referanser • gi relevante nedslag og eksempler 	<p>Eleven presenterer fagkunnskap med noe sammenheng og bredde og bruker enkelte sentrale faglige begreper og eksempler.</p>	<p>Eleven presenterer relevant fagkunnskap sammenhengende og med varierende presisjon, bruker fagets sentrale begreper og gir relevante eksempler.</p>	<p>Eleven presenterer relevant fagkunnskap selvstendig, saklig og presist. Eleven bruker fagterminologi korrekt og hensiktsmessig og gir treffende eksempler.</p>
<p>Historisk tenkning og bevissthet</p> <p>Elevens kompetanse til å</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke historisk kunnskap i drøftinger/ resonnement • behandle kilder og informasjon kritisk • forstå historiske årsakssammenhenger og se historiske hendelser som kontinuitet eller brudd med fortiden • vise innlevelse og evne til å se historiske hendelser fra flere sider • reise problemstillinger og drøfte • bruke fagbegreper selvstendig 	<p>Eleven behandler et smalt utvalg momenter. Argumentasjonen er enkel og springende, og resonnementene er løst sammensatt og uten klare konklusjoner.</p>	<p>Eleven drøfter flere sentrale momenter på en saklig måte. Argumentasjonen er i hovedsak logisk sammenhengende, og resonnementene er i noen grad selvstendige med en klar eller åpen konklusjon.</p>	<p>Eleven drøfter bredt og kritisk. Resonnementene er konsistente og viser bevissthet om egne og andres verdier og fører logisk fram til konklusjoner som kan være åpne.</p>
<p>Filosofisk refleksjon</p> <p>Elevens kompetanse til å</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke filosofisk kunnskap i drøftinger/ resonnement • undersøke kritisk og stille relevante spørsmål • argumentere konsistent og velbegrunnet • bygge opp logiske resonnement • tenke selvstendig (vise undring og bruke fantasi) • analysere komplekse sammenhenger • se sin egen argumentasjon i et kritisk lys (egenrefleksjon) • sette seg inn i andres tankegang og resonnement – se styrker og svakheter i andres syn • reflektere åpent og fritt ("herredømmefritt" – ingen fasit, ingen dogmer, det beste argumentet teller) 	<p>Eleven behandler et smalt utvalg momenter. Argumentasjonen er enkel og springende, og resonnementene er løst sammensatt og uten klare konklusjoner.</p>	<p>Eleven drøfter flere sentrale momenter på en saklig måte. Argumentasjonen er i hovedsak logisk sammenhengende, og resonnementene er i noen grad selvstendige med en klar eller åpen konklusjon.</p>	<p>Eleven drøfter bredt og kritisk. Resonnementene er konsistente og viser bevissthet om egne og andres verdier og fører logisk fram til konklusjoner som kan være åpne.</p>

Kjennetegn på måloppnåelse for Sosialkunnskap – SAM3017

Fra Utdanningsdirektoratets eksamensveiledning 2017

Kjennetegnene i sosialkunnskap er laget for å gi sensor støtte til å vurdere elevens kompetanse slik den kommer til uttrykk på eksamen. Inndelingene i kategoriene *fagspråk*, *faglig oversikt* og *vurdere, drøfte* er ment som verktøy for å kunne gjøre dette på tvers av hovedområdene i læreplanen.

	Karakter 2	Karakter 3-4	Karakter 5-6
Fagspråk	Eleven - nevner fagbegreper	Eleven - nevner og bruker noen fagbegreper	Eleven - integrerer fagbegreper
Faglig oversikt	Eleven - gjengir noe relevant faktastoff - gjengir fagstoff	Eleven - gjengir og bruker sentralt og relevant faktastoff - bruker delvis fagstoff for å begrunne synspunkter og argumenter	Eleven - bruker sentralt og relevant faktastoff - bruker fagstoff for å begrunne synspunkter og argumenter
Vurdere, drøfte	Eleven - behandler deler av oppgavetemaet - viser til enkle eksempler - gjengir deler av andres argumentasjon og gir uttrykk for egne meninger - trekker noen konklusjoner	Eleven - formulerer problemstillinger knyttet til oppgavetemaet - viser til relevante eksempler fra aktuell samfunnsdebatt - gjengir andres argumentasjon og begrunner egne meninger - trekker noen logiske konklusjoner	Eleven - formulerer komplekse problemstillinger knyttet til oppgavetemaet - bruker relevante eksempler fra aktuell samfunnsdebatt i argumentasjonen - argumenterer for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og forståelser - trekker logiske konklusjoner

Karakteren 1 uttrykker at eleven viser lavere måloppnåelse enn det som er gjort rede for ovenfor.

Kjennetegn på måloppnåelse for Politikk og menneskerettigheter – SAM3021

Fra Utdanningsdirektoratets eksamensveiledning 2017

Ferdighet/kompetanse	Karakter 2	Karakter 3-4	Karakter 5-6
Beskrive eller gjøre rede for	Eleven viser oversikt over enkle fakta eller enkelte relevante momenter.	Eleven gir en sammenhengende og dekkende oversikt over noen sentrale fakta og momenter.	Eleven gir en selvstendig oversikt over sentrale momenter.
Anvende fagkunnskap til å analysere problemstillinger og anvende relevant informasjon	Eleven anvender i noen grad fagkunnskap til å løse problemstillinger og i noen grad innhente og bruke relevant informasjon.	Eleven anvender fagkunnskap til å løse problemstillinger og innhente og bruke relevant informasjon.	Eleven anvender i stor grad fagkunnskap til å løse problemstillinger og innhente og bruke relevant informasjon på en selvstendig måte.
Forklare, tolke eller analysere (Sammenligninger og sammenhenger)	Eleven trekker fram enkelte relevante momenter med en viss sammenheng.	Eleven viser en begrunnet forståelse av sammenhenger og eventuelt årsaksforhold.	Eleven framstiller sammenhenger og årsaksforhold - selvstendig, logisk og faglig forankret.
Sammenligninger og sammenhenger Komparative perspektiver	Eleven finner fram til enkelte forskjeller og likheter.	Eleven finner frem til forskjeller og likheter og fremstiller disse på en systematisk måte.	Eleven finner fram til forskjeller og likheter, og vurderer noen årsaksforhold til og mulige konsekvenser av de påviste ulikhetene.
Diskutere, vurdere og drøfte	Eleven har med enkelte relevante argumenter og prøver å veie dem mot hverandre.	Eleven presenterer relevante argumenter og greier i noen grad å veie dem mot hverandre. Trekker konklusjon.	Eleven presenterer sentrale argumenter og veier dem mot hverandre på en selvstendig måte. Trekker på denne bakgrunn en logisk og selvstendig konklusjon.

Karakteren 1 uttrykker at besvarelsen viser lavere måloppnåelse enn det som står ovenfor.

Kjennetegn på måloppnåelse i Psykologi 2 – SAM3039

Fra Utdanningsdirektoratets eksamensveiledning 2017

	Karakter 2	Karakter 3-4	Karakter 5-6
Psykologisk fagterminologi	Eleven kjenner til noen grunnbegreper.	Eleven har nokså god eller god kunnskap om fagets begrepsapparat.	Eleven har meget god eller utmerket kunnskap om fagets begrepsapparat.
Kunnskap om psykologiske emner	Eleven har noe kunnskap.	Eleven har nokså god eller god kunnskap.	Eleven har meget god eller utmerket kunnskap og faglig oversikt.
Bruk og refleksjon	Eleven bruker enkle argumenter og forklaringer.	Eleven bruker noe teori i argumentasjonen og viser nokså god eller god forståelse og selvstendighet.	Eleven argumenterer meget godt eller utmerket med forankring i psykologiske teorier. Eleven viser meget god eller utmerket forståelse, innsikt og selvstendighet.

Karakteren 1 uttrykker at besvarelsen viser lavere måloppnåelse enn det som er beskrevet ovenfor.

